

**T.C.
MİLLÎ EĞİTİM BAKANLIĞI**

AİLE VE TÜKETİCİ HİZMETLERİ

BÜTÇE HAZIRLAMA
762SHD025

Ankara, 2011

- Bu modül, mesleki ve teknik eğitim okul/kurumlarında uygulanan Çerçeve Öğretim Programlarında yer alan yeterlikleri kazandırmaya yönelik olarak öğrencilere rehberlik etmek amacıyla hazırlanmış bireysel öğrenme materyalidir.
- Millî Eğitim Bakanlığınca ücretsiz olarak verilmiştir.
- **PARA İLE SATILMAZ.**

İÇİNDEKİLER

AÇIKLAMALAR	ii
GİRİŞ	1
ÖĞRENME FAALİYETİ-1	3
1. BÜTÇE HAZIRLAMA.....	3
1.1. Bütçe.....	4
1.1.1. Tanımı ve Önemi.....	4
1.1.2. Çeşitleri	4
1.1.3. Yararları	6
1.2. Bütçe Planlama Aşamaları	7
1.2.1. Ekonomik Amaçların Belirlenmesi	8
1.2.2. Tahmini Gelir	8
1.2.3. Tahmini Gider	9
1.2.4. Gelir Gider Analizi.....	10
1.2.5. Plan Yapma veya Yazma	10
1.2.6. Planın Değerlendirilmesi.....	12
1.3. Örnek Bütçe Hazırlama.....	13
UYGULAMA FAALİYETİ.....	14
ÖLÇME VE DEĞERLENDİRME.....	15
ÖĞRENME FAALİYETİ-2	16
2. BÜTÇE UYGULAMA SONUÇLARI.....	16
2.1. Açık Bütçe.....	17
2.1.1. Açık Bütçenin Nedenleri	17
2.1.2. Alınabilecek Önlemler	17
2.2. Artırım.....	18
2.2.1. Artırımın Nedenleri	18
2.2.2. Değerlendirilmesi	18
2.3. Denklik.....	19
UYGULAMA FAALİYETİ.....	20
ÖLÇME VE DEĞERLENDİRME.....	21
MODÜL DEĞERLENDİRME	22
CEVAP ANAHTARLARI.....	23
KAYNAKÇA	25

AÇIKLAMALAR

KOD	762SHD025
ALAN	Aile ve Tüketici Hizmetleri
DAL/MESLEK	Ev ve Kurum Hizmetleri
MODÜLÜN ADI	Bütçe Hazırlama
MODÜLÜN TANIMI	Aile bütçesinin gelir ve giderlerini dikkate alarak planlama yapma konusunun anlatıldığı öğrenme materyalidir.
SÜRE	40/32
ÖN KOŞUL	
YETERLİK	Aile bütçesini planlamak
MODÜLÜN AMACI	Genel Amaç Uygun ortam ve koşullar sağlandığında aile bütçesini gelir ve gidere göre planlayabileceksiniz. Amaçlar <ol style="list-style-type: none">1. Bütçe hazırlamada ailenin ekonomik kaynaklarını gelir ve giderine göre tespit edebileceksiniz.2. Bütçe uygulama sonuçlarını ailenin gelir ve giderine göre değerlendirebileceksiniz.
EĞİTİM ÖĞRETİM ORTAMLARI VE DONANIMLARI	Ortam: Uygun koşullarda sınıf ortamı Donanım: İnternet, yazılı ve görsel yayınlar, tepegöz, konuyla ilgili afiş, broşür vb.
ÖLÇME VE DEĞERLENDİRME	Modül içinde yer alan her öğrenme faaliyetinden sonra verilen ölçme araçları ile kendinizi değerlendireceksiniz. Öğretmen modül sonunda ölçme aracı (çoktan seçmeli test, doğru-yanlış testi, boşluk doldurma vb.) kullanarak modül uygulamaları ile kazandığınız bilgi ve becerileri ölçerek sizi değerlendirecektir.

GİRİŞ

Sevgili Öğrenci,

Toplumun en küçük yapı taşı ailedir. Toplumun rahatı, huzuru ve mutluluğu aile kurumunun istikrarına bağlıdır. Ailenin kaynaklarını çok iyi bilmesi, bunları ekonomik ve yararlı bir şekilde kullanabilmesi toplumun refaha ulaşması açısından son derece önemlidir.

Aileyi oluşturan bireylerin kendi aralarında ortak bir bütçe planlaması ve elindeki kaynakları çok iyi değerlendirmesi gerekir. Gelir ve giderlerin saptanması, gereksinimlerin önem derecesine göre sıralanması ve harcamaların bu saptamalar çerçevesinde yapılması aile yaşamını önemli derecede etkileyen ekonomik düzensizlikleri önleyerek ani durumlarda (düğün, cenaze vb.) ortaya çıkan hesapsız harcamalara sıkıntı çekmeden olanak sağlar. Ayrıca gelir ve giderin düzenli planlanması ile belli miktarda yapılacak artırımlarla da yeni yatırımlar yapılabilir.

Bu modül ile aile kaynaklarının düzenli ve verimli kullanılması, ailenin gelir ve giderlerinin planlanması ile ilgili bilgi ve becerileri kazanacaksınız.

.

ÖĞRENME FAALİYETİ-1

AMAÇ

Uygun ortam ve koşullar sağlandığında bütçe hazırlamada ailenin ekonomik kaynaklarını gelir ve giderine göre tespit edebileceksiniz.

ARAŞTIRMA

- Bütçenin tanımı, önemi, çeşitleri ve yararları ile ilgili araştırma yapınız.
- Edindiğiniz bilgileri dosyalayınız.
- Arkadaşlarınızla paylaşınız.

1. BÜTÇE HAZIRLAMA

Bütçe, belli bir döneme ait yapılacak giderleri ve elde edilecek gelirleri tahmini olarak gösterir. Bütçe ekonomik, mali, siyasi ve hukuki sonuçlar yaratır. Bütçenin dikkatli kullanılması ile millî gelir, gelir dağılımı, ekonomik kalkınma, ekonomik ve sosyal sorunların giderilmesi vb. üzerinde olumlu etkiler görülür.

Resim 1.1: Bütçe

1.1. Bütçe

1.1.1. Tanımı ve Önemi

Bütçe, gelecekte belirli bir dönemde gerçekleşmesi öngörülen gelir ve giderlerin karşılıklı tahminlerini içeren cetveldir. Başka bir tanıma göre de devletin, bir kuruluşun, bir aile veya bir kimsenin gelecekteki belirli bir süre için tasarladığı gelir ve giderlerinin tümüdür. Devlet ve öteki kuruluş veya toplulukların belirli bir dönem içindeki gelir ve giderlerinin oranlama niceliklerini önceden belirleyen, onaylayan ve bu işlemlerin yapılmasına izin veren kanun veya karardır.

Aile bütçesi ise bir ailenin gelir ve giderini ve buna göre yaşam standardının oluşturulmasını konu alan bütçedir. Bir aile bütçesi yapılırken aylık ya da yıllık gelir temel alınarak giderler (kira, beslenme, giyim, ulaşım, eğitim, sağlık, tatil giderleri vb.) buna göre belirlenir. İster aile ister şirket ister devlet bütçesi olsun bütçe her zaman yaşamsal önem taşır ve insanların yaşamını temelden etkiler. Bir ailenin, şirketin ya da devletin iyi yönetilip yönetilmediği bütçesine bakılarak anlaşılabilir. Aile bireylerinin sağlık, beslenme ve eğitim gereksinimlerine az para ayıran, gösterişe yönelik harcamalara öncelik tanıyan bir aile bütçesinde doğru önceliklerin seçildiği söylenemez.

Resim 1.2: Ailede enerji tasarrufu

1.1.2. Çeşitleri

Aile bütçesi kapsadığı konuya ve uygulanacağı süreye ve bütçenin sonucuna göre üç şekilde sınıflandırılmaktadır. Bunlar:

- **Kapsadığı konuya göre bütçe çeşitleri;** özel bütçe, geçici bütçe ve genel bütçe olmak üzere üç grupta incelenir.
 - **Özel bütçe:** Aile yaşamı içindeki özel bir durum nedeniyle yapılacak harcamalar için hazırlanan bütçedir. Örneğin, okula başlayacak bir

çocuğun masrafları veya evlenmek için yapılacak harcamaları düzenleyen bütçe vb.

- **Geçici bütçe:** Aile bireylerinin hepsini veya birkaçını ilgilendiren bir konuda, belli bir süre içinde aile bütçesinin bir kısmını içine alan bütçedir. Örneğin, üç günlük bir tatilden yararlanılarak yapılacak bir dinlenme gezisini düzenleyen bütçe vb.
- **Genel bütçe:** Zamana göre sınıflandırılmış bütün bütçe türlerinin ailenin tüm gelir ve giderlerini kapsayacak şekilde genel olarak gösterilmesidir.

Kapsadığı konuya göre bütçe türlerinde gelir ve gider toplamı, bütçe konusu için ayrılan miktarla denk gelecek şekilde harcamalar tahmini olarak belirtilir. Gerçek harcamalar toplamının tahmini harcamalar toplamına eşit olduğu veya ayrılan miktarlardan artırım sağlandığı görülürse hazırlanan bütçenin olumlu olarak uygulandığı söylenebilir. Aksine gerçek harcamalar toplamı tahmini harcamalardan fazla ise bütçede o fazlalık kadar bir açık var demektir.

Resim 1.3: Genel bütçe

➤ **Uygulanacağı süreye göre bütçe çeşitleri;** aylık bütçe, haftalık bütçe ve günlük bütçe olmak üzere üç grupta incelenir.

- **Aylık bütçe:** En yaygın olan bütçe türüdür. Giderler her ne kadar ailenin gelir durumu, sosyal durumu, aile bireylerinin sayısı bazı faktörlere bağlı ise de genel olarak aylık bir aile bütçesinin başlıca giderleri barınak, işletme, yiyecek, giyecek, gelişme ve artırım olarak düşünülebilir. Söz konusu giderler, aylık gelire denk gelecek şekilde tahmini olarak bütçede gösterilir.
- **Haftalık bütçe:** Daha az kullanılan bütçe türüdür. Aylık gelirden devamlı giderlerin çıkarılmasından sonra geriye kalan kısmın dörde bölünmesi ile haftalık gelir bulunur. Bir hafta içinde yapılan harcamaların tahmini

miktarı arasında olumsuz yönde bir fark görüldüğünde günlük harcamalarda bazı kısımlar tekrar gözden geçirilmelidir.

- **Günlük bütçe:** Haftalık bütçe esaslarının uygulanması ile hazırlanabilir. Gerek haftalık gerek günlük bütçe devamlı giderlerin gelirden çıkarılmasından sonra sadece günlük gereksinimler üzerinden yapılabileceği gibi bu giderlerden bir güne veya bir haftaya düşen miktar saptanıp biriktirmek üzere ayrılmak suretiyle de yapılabilir.

Bütçenin ne şekilde düzenlenip uygulanacağı gelirin kazanılma şekline, aile bireylerinin bu konudaki fikirlerine göre değişen bir konudur. Örneğin bir çiftçi ailesi bütçesini mevsimlik hazırlamayı kendisi için daha uygun bulabilir veya bir emekli memur bütçesini üç aylık süreye göre düzenleyebilir. Bütün bunlardan başka yıllık bütçe hazırlamak da mümkündür.

- **Bütçe sonucuna göre bütçe çeşitleri;** denk bütçe, denk olmayan bütçe, açık bütçe ve artırımlı bütçe olmak üzere dört grupta incelenir.
 - **Denk bütçe:** Ailenin varsayımlarının sonucunda gerçekleşen gelir ve gider miktarının eşit olduğu bütçe denk bütçedir.
 - **Denk olmayan bütçe:** Ailenin varsayımlarının sonucunda gerçekleşen gelir ve gider miktarının eşit olmadığı bütçe denk olmayan bütçedir.
 - **Açık bütçe:** Gerçekleşen gelir ve gider miktarının eşit olmadığı, gelirin az tüketimin fazla olduğu bütçe açık bütçedir.
 - **Artırımlı bütçe:** Gerçekleşen gelir ve gider miktarının eşit olmadığı, gelirin fazla tüketimin az olduğu bütçe artırımlı bütçedir.

Resim 1.4: Açık bütçe

1.1.3. Yararları

Ailenin yaşamını sürdürmesi için en önemli işlerden birisi aile gelirinin planlanması ve kullanılmasıdır. Doğru harcama yapmak aile üyelerinin katkı ve görüşlerini hesaba katan bir planlamayla sağlanabilir.

Aile bütçesi yapmada amaç elde edilen kazancın tam olarak ölçülmesi ve ailenin para harcama bakımından emin bir yola ulaşmasını sağlamaktır.

Bütçe aileye geliri planlama, ailenin ekonomik statüsünü belirleme, ailenin gereksinimlerine göre her bölüme dengeli bir ayırım yapma gibi avantajlar sağlar. Bütçe, ailenin zorunlu gereksinimlerinin öncelikle karşılanmasına olanak sağlar. Bilinçli bir planlama, ailenin türlü kaynaklarını en iyi şekilde değerlendirmesini ve uzun süreli amaçlarının gerçekleşmesini sağlar. Bütçenin uygulamadaki başarısı gerçekçi, esnek ve bireylerin gereksinimlerine cevap verecek nitelikte hazırlanmasına bağlıdır. İyi hazırlanmış bir bütçenin aileye sağladığı pek çok yararlar vardır. Bu yararlar:

- Ana masrafları karşılaştırma imkânı sağlar.
- Gelirin gerekli mallara harcanmasını sağlar.
- Geliri kontrol altına alır.
- Ailenin uzun süreli hedeflerinin gerçekleşmesini sağlar.
- Para değerindeki dalgalanmalardan faydalanmak veya onun etkisini azaltmakta etkilidir.
- Ailenin çeşitli dönemlerdeki masraflarını planlamalarını sağlar.
- Çeşitli masraf unsurlarının asgari seviyesinin tayin edilmesini sağlar.
- Beklenmedik durumlarda ailenin zor durumda kalmasını önler.
- Ailenin sosyal ve ekonomik statüsünü artırır.
- Ailede çocukların paranın değerini anlayarak iyi harcama alışkanlığı kazanmalarına yardım eder.
- Ailede iş birliği ve anlayış geliştirir.

Resim 1.5: Denk bütçe

1.2. Bütçe Planlama Aşamaları

Bütçe yapılması ailenin kendi masrafları içindeki kaçamakları, lüzumsuz harcamaları keşfetme ve yakalama olanağı verir. Bütçe planlama aşamaları aşağıda sıralanmıştır.

1.2.1. Ekonomik Amaçların Belirlenmesi

Her aile kurulduğu günden itibaren birlik beraberlik içinde rahat, huzurlu ve mutlu bir yaşam hedefler. Dengeli ve sistemli ekonomik amaçların belirlenmesi ailenin bu hedeflerine ulaşmasında başarı şansını artırır. Amaçların gerçekleştirilebilmesi için aileyi oluşturan tüm üyelerin hemfikir olacağı ortak amaçların geliştirilmesi gerekir. Bu amaçlar:

- Kabul edilebilir olmalıdır.
- Ulaşılabilir olmalıdır.
- Tanımlanmış olmalıdır.
- Motive edici olmalıdır.
- Birbiriyle uyumlu olmalıdır.
- Doğru seçilmelidir.

Resim 1.6: Bütçe planlama

1.2.2. Tahmini Gelir

Gelir denilince genelde ailenin eline geçen para anlaşılır. Ama sadece ailenin eline geçen para miktarı olmayıp aile bireylerinin başkalarına ücret karşılığında yaptırabilecekleri hizmetlerin kendileri tarafından yapılmasını da kapsar. Ailenin geliri; belirli ve sabit gelirler, değişen gelirler olmak üzere iki grupta toplanabilir. Bunlar:

- **Belirli ve sabit gelirler:** Bunlar ailenin istek ve ihtiyaçlarını karşılayan, belli bir süre içinde ve devamlı olarak aldığı gelirlerdir.
 - **Sabit gelirler:** Ailenin servis ve hizmetlerinin para ile değişimi sonucunda elde edilen ve devamlılığı olan gelirlerdir. Maaş, ücret, ev kirası vb. para gelirleri sabit gelirlerdir.
 - **Sabit kârlar:** Belli süre içinde yapılan ticari faaliyetlerden elde edilen ticari kazançlardır.

- **Değişen gelirler:** Süresi ve miktarı belli olmayan gelirlerdir. Özel gelirler de denilebilir. Örneğin, mesai dışı yapılan ek çalışmalardan elde edilen gelirler değişen gelirler olarak da adlandırılır.

Resim 1.7: Tahmini gelir

1.2.3. Tahmini Gider

Ailenin çeşitli kaynaklardan elde ettikleri gelirlerinden ihtiyaçlarını karşılamak üzere yaptıkları harcamalarına “gider” denir. Aile bütçesinin planlanmasında ilk adım, bireylerin istek ve gereksinimlerini saptamak olmalıdır. Bu amaçların gerçekleştirilmesinde hangi kaynakların nasıl ve ne şekilde değerlendirileceği düşünülmelidir. Ailenin gereksinimleri doğrultusunda mal ve hizmetlerin listelenmesi, unutulma olasılığını ortadan kaldıracığından önem taşır. Ailede bu tür hizmet, servis ve mallar belli başlıklar altında gruplanabilir. Bu gruplamalar ailelerin özelliklerine göre farklılık gösterebilir.

Ailenin bütçede gösterilecek masrafları tüketim alanlarına göre;

- Ev kirası,
- Gıda harcamaları,
- Alınan ev, araba veya bir eşyanın aylık ödemeleri,
- Elektrik, doğal gaz, su, telefon, ısıtma, soğutma, onarım vb. giderler,
- Ulaşım giderleri; benzin, araba bakım ve onarım giderleri, otobüs, taksi vb. ücretleri,
- Sağlık harcamaları; doktor ve ilaç giderleri,
- Eğitim harcamaları; okul ve dersane masrafları, gazete, dergi, İnternet ücretleri,
- Eğlence giderleri; sinema, tiyatro, seyahat, hediye giderleri,
- Ev mefruşatı; evin döşenmesi ve süslenmesinde kullanılan perde, yatak örtüleri, çarşaf, havlular vb. giderler,

- Şahsi harcamalar; aile bireylerinin kişisel olarak yaptıkları berber, kuaför, özel uğraşlar (hobiler) ile ilgili giderler olarak gruplandırılabilir.

Bütün bunlardan başka ailenin bir de beklenmedik giderleri vardır. Aile bu tür harcamalarla hiç beklemediği anda karşılaşabilir. Örneğin aniden bir yolculuğa çıkmak, düğün, nişan, ölüm gibi özel durumlarda yapılan harcamalar vb. Bütçe hazırlarken tüketim alanlarının öncelik sırası, ailenin yapısına göre değişiklik gösterir.

1.2.4. Gelir Gider Analizi

Bütçe hazırlamada gelir ile gider arasında denge kurmak oldukça önemlidir. Giderleri gelire göre düzenlemek ve gelir ile tahmini gider arasında denklik sağlamak demektir. Gider gelirden fazlaysa gideri kısıtlamak veya başka gelir kaynakları bulmak gerekir. Kısıtlamalar tümüyle bütün harcamalarda yapılabileceği gibi zorunlu gereksinimler dışındaki tüketim alanlarında daha başarılı olur.

Resim 1.8: Gelir gider analizi

1.2.5. Plan Yapma veya Yazma

Aile bütçesi, ailenin gelecekteki harcamalarını gösteren bir plandır. Bütçenin uygulamadaki başarısı gerçekçi, esnek ve bireylerin ihtiyaçlarına cevap verecek nitelikte hazırlanmasına bağlıdır. Bütçede ailenin ulaşmak istediği hedefler açık olarak belirtilmeli ve bu hedeflerin gerçekleşmesi için hangi kaynaklardan nasıl yararlanılacağı saptanmalıdır. Bütçede koşullara göre gerekli değişiklikler yapılabilmelidir.

Aile bütçesi planlamada dikkat edilecek noktalar:

- **Bütçede belirtilen süre içinde aile bireylerinin istek ve ihtiyaçları tespit edilmelidir:** Ailenin istek ve ihtiyaçlarını saptamak bütçe planlamada ilk adım olmalıdır. Ailenin amaçlarının gerçekleşmesi için hangi mal ve servislere ihtiyaç duyulduğu ve bunlara sahip olmak için hangi kaynakların nasıl değerlendirileceği detaylı olarak incelenmelidir. Ailenin gerekli gördüğü ve tükettiği türlü mal ve hizmetler listelenirse önemli olanlar unutulmamış olur. Bu

hizmet, servis ve mallar belli başlıklar altında gruplandırılabilir. Bu gruplandırma ailelerin özel durumlarına göre farklılıklar gösterebilir. Böylece aile, tüketim alanları için belirli sürede ne kadar harcama yaptığını açıkça görecektir ve başka alanlara yapılan harcamalarla bunu karşılaştırabilecektir.

Resim 1.9: Bütçede belirtilen gider grupları

- **Bütçede belirtilen istek ve ihtiyaçların tahmini değerleri belirtilmelidir:** Bütçe planlamada ikinci adım bütçede belirtilen mal, hizmet ve servislerin fiyatlarını en yakın şekilde saptamaktır. Aile ilk defa bütçe yapıyorsa bu saptama çok zaman alabilir. Birkaç hafta süre ile yapılan harcamalar kaydedilerek bazı geçerli verilere sahip olunabilir. Piyasadaki fiyatların sürekli değişmesi bu tahminleri güçleştirebilir. Gerçekçi bir tahmin yapabilmek için pazardaki malların fiyatlarını ve kalitelerini incelemek gerekir. Bu sorumluluk aile bireyleri arasında paylaşılmalıdır.
- **Bütçede planlanan süre içerisinde ailenin beklenen toplam gelirleri hesaplanmalıdır:** Sabit gelirli ailelerde beklenen toplam geliri hesaplamak gerekli olmayabilir. Serbest çalışanlar gerçekçi bir yolla en yakın tahmini yapabilir. Bazı aileler sabit bir gelirleri olmadığı için bütçe planlamaktan kaçınabilirler. Bütçe planlamak bu tip aileler için çok daha önemlidir. Bu tip aileler, harcamalarını en düşük düzeydeki gelirlerine göre planlarsa artırım yapma olanağı bulabilirler.

Resim 1.10: Ailenin beklenen toplam geliri

- **Bütçe için planlanan sürede beklenen gelir ile tahmin edilen gider arasında denge sağlanmalıdır:** Giderleri beklenen gelire göre düzenlemek gelir ile tahmini gider arasında denklik sağlamak demektir. Aslında bütçe planlamada hedeflenen artırım yapmaktır. Ancak gelir gideri karşılayamıyorsa giderlerden kısıntı yapılarak denklik sağlanmaya çalışılır. Denk olmayan bütçe, gerekli düzeltmeler yapılmadan uygulanmamalıdır.

1.2.6. Planın Değerlendirilmesi

- Planlanan bütçe, gerçeğe yakın olup olmadığı incelendikten sonra uygulamaya konulmalıdır.
- Planlanan bütçe gerçekçi bir görüşle analiz edilmelidir.
- Planlanan bütçenin tümüyle ailenin ihtiyaçlarının ne kadarını karşılayacağı, olağanüstü durumlar için tedbirler alınıp alınmadığı, ailenin taksit veya borcu varsa ödemede nasıl bir yol izleneceği, ailenin hedeflerine nasıl ve ne kadar sürede ulaşacağına cevap verilebilmelidir.
- Planlamada aile daha geniş düşünerek ülkenin koşullarını ve ulusal ekonomiyi de dikkate almalıdır.
- Bütçe planlamak hiçbir zaman yetersiz bir geliri yeterli bir duruma getirmez ancak öncelik tanınan ihtiyaç maddelerinin alınmasını sağlar. Ailenin mutluluğu kazanılan paranın miktarı ile değil, paranın uygun kullanılmasıyla ilgilidir.

1.3. Örnek Bütçe Hazırlama

Belirli ve Sabit Gelirler:			
Değişen Gelirler:			
Aylık Gelirlerin Toplamı:			
Ailenin İstek ve İhtiyaçları	İstek ve İhtiyaçların Tahmini Miktarı	İstek ve İhtiyaçların Gerçek Miktarı	Aylık Toplam Gider
Yiyecek			
Giyecek			
Taksitler			
İşletme Giderleri			
Taşıt Giderleri			
Sağlık Giderleri			
Eğitim			
Eğlence			
Ev Mefruşatı			
Kişisel Harcamalar vb.			
Beklenmeyen Giderler			
TOPLAM			

Tablo 1.1: Taslak aylık bütçe örneği

UYGULAMA FAALİYETİ

İlköğretimde okuyan iki çocuklu bir aileye yönelik eylül ayı için aylık bir bütçe planı hazırlayınız.

İşlem Basamakları	Öneriler
<ul style="list-style-type: none">➤ Bütçede belirtilen süre içinde aile bireylerinin istek ve ihtiyaçlarını tespit ediniz.	<ul style="list-style-type: none">➤ Aile bireylerinin sayısını dikkate alabilirsiniz.➤ Bütçeyi planlayacağınız ayı göz önünde bulundurabilirsiniz.➤ İhtiyaçları öncelikle haftalık olarak tespit edebilirsiniz.➤ Yiyecek, giyinme, işletme, taşıt, sağlık, eğitim, eğlence, ev mefruşatı ve kişisel giderleri dikkate alabilirsiniz.
<ul style="list-style-type: none">➤ Bütçede belirtilen istek ve ihtiyaçların değerlerini belirtiniz.	<ul style="list-style-type: none">➤ Tahmini ve gerçek değerlerini yazabilirsiniz.
<ul style="list-style-type: none">➤ Bütçede planlanan süre içerisinde ailenin beklenen toplam gelirlerini hesaplayınız.	<ul style="list-style-type: none">➤ Ailenin sabit ve değişen gelirlerini dikkate alabilirsiniz.
<ul style="list-style-type: none">➤ Bütçe için planlanan sürede beklenen gelir ile tahmin edilen gideri karşılaştırınız.	<ul style="list-style-type: none">➤ Tahmin edilen gider beklenen gelirden fazla ise bütçede belirtilen istek ve ihtiyaçların gerçek değerlerini araştırabilirsiniz.➤ Piyasa araştırması yapabilirsiniz.
<ul style="list-style-type: none">➤ Bütçe için planlanan sürede beklenen gelir ile gerçek gideri karşılaştırınız.	<ul style="list-style-type: none">➤ Bütçe için planlanan sürede beklenen gelir ile gerçek giderin birbirine denk olmasına dikkat edebilirsiniz.
<ul style="list-style-type: none">➤ Bütçe için planlanan sürede beklenen gelir ile gerçek gider arasında denklik sağlamaya çalışınız.	<ul style="list-style-type: none">➤ Bütçede açık vermemeye özen gösterebilirsiniz.➤ Zorunlu ihtiyaçlara öncelik tanyabilirsiniz.➤ Zorunlu olmayan ihtiyaçlar için sonraki aylarda harcama yapabilirsiniz.➤ Bütçede yer alan istek ve ihtiyaçlardan kısıtlama yapabilirsiniz.➤ Bütçede artırım yoluna gidebilirsiniz.

ÖLÇME VE DEĞERLENDİRME

Aşağıdaki cümlelerin başında boş bırakılan parantezlere, cümlelerde verilen bilgiler doğru ise D, yanlış ise Y yazınız.

1. () Bütçe, belli bir döneme ait yapılacak giderleri ve elde edilecek gelirleri tahmini olarak gösterir.
2. () Bütçe ekonomik, mali, siyasi ve hukuki sonuçlar yaratmaz.
3. () Geçici bütçe aile bireylerinin hepsini veya birkaçını ilgilendiren bir konuda, belli bir süre içinde, aile bütçesinin bir kısmını içine alan bütçedir.
4. () Özel bütçe, zamana göre sınıflandırılmış bütün bütçe türlerinin ailenin tüm gelir ve giderlerini kapsayacak şekilde genel olarak gösterilmesidir.
5. () Kapsadığı konuya göre bütçe türlerinde gelir ve gider toplamı, bütçe konusu için ayrılan miktarla denk gelecek şekilde harcamalar tahmini olarak belirtilir.
6. () Bütçenin ne şekilde düzenlenip uygulanacağı gelirin kazanılma şekline, aile bireylerinin bu konudaki fikirlerine göre değişen bir konudur.
7. () Artırımlı bütçe gerçekleşen gelir ve gider miktarının eşit olmadığı gelirin az tüketimin fazla olduğu bütçe açık bütçedir.
8. () Ailenin yaşamını sürdürmesi için en önemli işlerden birisi de aile gelirinin planlanması ve kullanılmasıdır.
9. () Bütçe aileye geliri planlama, ailenin ekonomik statüsünü belirleme, ailenin gereksinimlerine göre her bölüme dengeli bir ayırım yapma gibi avantajlar sağlamaz.
10. () İyi hazırlanmış bir bütçe geliri kontrol altına alır.
11. () Bütçede ailenin ulaşmak istediği hedefler açık olarak belirtilmeli ve bu hedeflerin gerçekleşmesi için hangi kaynaklardan nasıl yararlanılacağı saptanmalıdır.
12. () Ailenin istek ve ihtiyaçlarını saptamak bütçe planlamada ilk adım olmalıdır.
13. () Bütçe planlamada ülkenin koşulları ve ulusal ekonomi dikkate alınmamalıdır.
14. () Planlanan bütçenin gerçeğe yakın olup olmadığı incelendikten sonra uygulamaya konulmalıdır.
15. () Denk olmayan bütçe gerekli düzeltmeler yapılmadan uygulanmamalıdır.

DEĞERLENDİRME

Cevaplarınızı cevap anahtarıyla karşılaştırınız. Yanlış cevap verdiğiniz ya da cevap verirken tereddüt ettiğiniz sorularla ilgili konuları faaliyete geri dönerek tekrarlayınız. Cevaplarınızın tümü doğru ise bir sonraki öğrenme faaliyetine geçiniz.

ÖĞRENME FAALİYETİ-2

AMAÇ

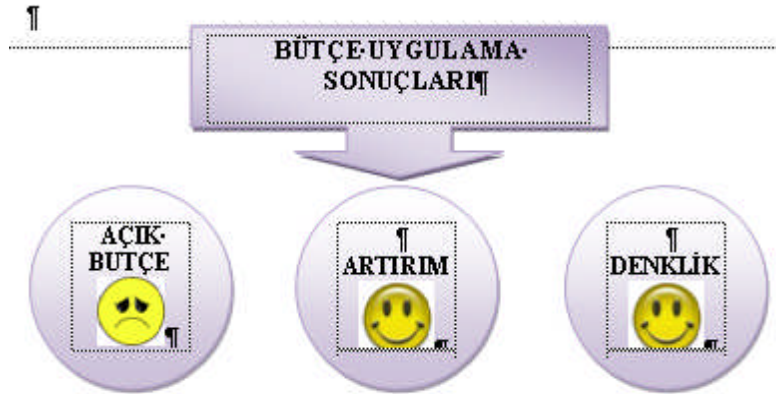
Uygun ortam ve koşullar sağlandığında bütçe uygulama sonuçlarını ailenin gelir ve giderine göre değerlendirebileceksiniz.

ARAŞTIRMA

- Bütçe uygulama sonuçları ile ilgili araştırma yapınız.
- Edindiğiniz bilgileri dosyalayınız.
- Arkadaşlarınızla paylaşınız.

2. BÜTÇE UYGULAMA SONUÇLARI

Ailelerin kaynaklarını en verimli şekilde kullanabilmeleri ve sınırlı kaynakları ile istek ve ihtiyaçlarını karşılayabilmeleri ekonomik planlama ve bütçe yapmayı zorunlu hâle getirmektedir. Bütçe uygulamaları sonucunda yapılan harcamalar gelirden fazla ise bütçede açık verilir. Aile bütçesi uygulama sonucunda bütçede denklik sağlanması ve artırım yapılması oldukça önemlidir.

Şekil 2.1: Bütçe uygulama sonuçları

2.1. Açık Bütçe

Ailede giderlerinin gelirden fazla olması durumunda açık bütçe oluşur. Yani borçlu olma durumu meydana gelir. Bütçenin açık vermemesi için iyi bir planlama esastır. Aile bütçe planının ailenin tüm bireyleri tarafından kabullenilmesi ve plana göre hareket edilmesi başarı şansını artırır. Bütçede açık vermek yani borçlu olma durumu kişilerin kendine güvensizliğine, mutsuz olmasına ve aile içi sorunların artmasına neden olur.

Resim 2.1: Açık bütçe

2.1.1. Açık Bütçenin Nedenleri

Nedenler şu şekilde sıralanabilir:

- Ailede bütçe planının yapılmaması
- Gelecekteki gelirin önceden harcanması
- Aile bireylerinin bütçe planı dışındaki düzensiz harcamaları
- Hastalık, ölüm vb. beklenmedik olaylar sebebiyle yapılan harcamalar
- Nişan, düğün vb. özel günlerde yapılan düzensiz harcamalar

2.1.2. Alınabilecek Önlemler

Alınabilecek önlemler:

- Öncelikle bütçe planı yapılmalıdır.
- Bütçe planında zorunlu ihtiyaçlara öncelik verilmelidir.
- Ani durumlarla karşılaşıldığında kullanılmak üzere tasarruf tedbirleri alınmalıdır.
- Mümkün olduğunca bütçe planının dışında bir harcama yapılmamalıdır.
- Zorunlu olmadıkça borç almaktan kaçınılmalıdır. Çünkü bu durum, gelecekteki gelirin önceden harcanması demektir.
- Zorunlu ihtiyaçlar dışına çıkılmadan hatta zorunlu ihtiyaçlardan bile kısıntı yapılarak harcamalar ayarlanmalıdır.
- Aile bütçesi planlamada artırım yapmak esastır ama giderler gelirden fazla ise açık vermemek için en azından gelir ve giderin eşit olması gerekir. Bu da denk bütçe ile gerçekleşir.

2.2. Artırım

Aile gelirinin tüketilmeyen kısmına artırım denir. Artırılan para, gelecekte beklenmedik durumda ve sosyal yaşamda meydana gelebilecek değişiklikleri karşılamak için ayrılan miktardır. Gelirlerinin tümünü tüketmeyen aileler, belli bir süre sonunda daha iyi bir statüye ulaşırlar. Çünkü o dönemde elde ettiği gelirin bir kısmını artırarak önceden sahip olduğu maddi kaynaklara bunu eklemiş olurlar. Bir ailenin artırım miktarı, o ailenin artırım yeteneğine ve artırım yapma arzusuna bağlıdır.

Resim 2.2: Artırım

2.2.1. Artırımın Nedenleri

Nedenler şu şekilde sıralanabilir:

- Gelecek endişesi artırım yapmaya etken bir faktördür. Yaşlılık, hastalık, işsizlik, beklenmedik olaylara karşı korunmak vb. durumlar artırım yapmayı gerektiren etkenlerdir.
- Gelecekte büyük harcamalar yapabilmek için artırım yapılabilir. Ev, arsa vb. gayrimenkule sahip olma arzusu aileleri artırım yapmaya yönlendirir.
- Aile gelirinin tümünün türlü nedenlerle harcanmamasıdır.
- Ailede gelirin artmasına karşın harcamalarda değişiklik yapılmamasıdır.
- Aile bireylerinin ekonomik özgürlüklerini kazanmalarıdır.

2.2.2. Değerlendirilmesi

Aileler artırımlarını değerlendirirken değer kazanmasını ve kendilerine en fazla faydayı sağlamasını hedefler. Artırımlarını, kendilerine kazanç getireceğini düşündükleri mal veya hizmete yatırım yaparak değerlendirirler. Aileler artırımlarını:

- Bankaya yatırarak değerlendirebilir.
- Hisse senedi ve tahvil olarak değerlendirebilir.
- Ev, arsa gibi gayrimenkul olarak değerlendirebilir.

- Hayat sigortası yaptırarak değerlendirebilir.
- Altın olarak değerlendirebilir.
- Artırım yapmak kişinin kendine olan güvenini artırır, yaşam standardını yükseltir, gelecek endişesini ortadan kaldırır.

Resim 2.3: Artırımın değerlendirilmesi

2.3. Denklik

Bütçeyi gerektiği şekilde hazırlayabilmek ve ondan beklenen amacı elde edebilmek için sadece gelir ve giderin saptanması yeterli değildir. Önemli olan bu saptamaların ışığı altında gelir ve giderler arasında bir denge kurmak ve onları birbirine eşit duruma getirmektir.

Aile bütçesinde denklik kavramı, ailenin giderlerini gelire göre düzenleyerek gelir ile tahmini gider arasında denklik (eşitlik) sağlamak demektir. Aile bütçesinde denkliği sağlamak için önce giderler önem derecesine göre sıralanır. Giderlerin önem derecesi her ailede farklı olabilir. Örneğin, bir ailede hasta bir birey varsa o aile için sağlık giderleri birinci sıradadır. Sağlıklı bireylerden oluşan diğer bir ailede sağlık giderleri daha alt sıralardadır. Ailede gider gelirden fazla ise iki öneri üzerinde düşünülebilir; birincisi gideri kısıtlamak diğeri ise başka gelir kaynakları araştırmaktır. Annenin veya babanın normal çalışma saatlerinin dışında ek iş yapması düşünülebilir. Bütçede amaç gideri gelire göre ayarlayarak açık oluşturmamaktır. Ancak artırım yapmak en ideal olanıdır. Günümüzde paranın alım gücü değişiklik gösterdiğinden kısa süreli bütçe tasakları yapmak en doğrusudur.

UYGULAMA FAALİYETİ

Ailede doğru bütçe uygulama sonucunda oluşabilecek durumlarla ilgili uyarıcı bir pano hazırlayınız.

İşlem Basamakları	Öneriler
➤ Ailede doğru bütçe uygulama sonuçlarını araştırınız.	➤ Yazılı ve görsel yayınlardan faydalanabilirsiniz.
➤ Doğru bütçe uygulama sonucunda artırımın nedenlerini araştırınız.	➤ İnternette, yazılı ve görsel yayınlardan faydalanabilirsiniz. ➤ Kendiniz için yaptığımız ve uyguladığımız kişisel bütçe sonuçlarından yararlanabilirsiniz.
➤ Artırımı değerlendirme yollarını araştırınız.	➤ İnternette, yazılı ve görsel yayınlardan faydalanabilirsiniz. ➤ Kendiniz için yaptığımız ve uyguladığımız kişisel bütçe sonuçlarından yararlanabilirsiniz.
➤ Denk bütçeyi artırıma dönüştürme yollarını araştırınız.	➤ Yazılı ve görsel yayınlardan faydalanabilirsiniz. ➤ Yaptığımız ve uyguladığımız bütçe sonuçlarından yararlanabilirsiniz.
➤ Edindiğiniz bilgileri düzenleyiniz.	➤ Temiz ve düzenli çalışmaya özen gösterebilirsiniz.
➤ Edindiğiniz bilgilerle ilgili resim ve fotoğraf derleyiniz.	➤ Çeşitli kaynaklardan resim derleyebilirsiniz.
➤ Panonuzu oluşturunuz.	➤ Renkli fon kartonlarından faydalanabilirsiniz.
➤ Edindiğiniz bilgileri ve resimleri panonuza yerleştiriniz.	➤ Resimlerle bilgileri ilişkilendirmeye dikkat edebilirsiniz.

ÖLÇME VE DEĞERLENDİRME

Aşağıdaki cümlelerin başında boş bırakılan parantezlere, cümlelerde verilen bilgiler doğru ise D, yanlış ise Y yazınız.

1. () Ailelerin kaynaklarını en verimli şekilde kullanabilmeleri ve sınırlı kaynakları ile istek ve ihtiyaçlarını karşılayabilmeleri ekonomik planlama ve bütçe yapmayı zorunlu hâle getirmektedir.
2. () Aile bütçesi planlamada artırım yapmak esastır.
3. () Gelecek endişesi artırım yapmaya etken bir faktör değildir.
4. () Aileler artırımlarını değerlendirirken değer kazanmasını ve kendilerine en fazla faydayı sağlamasını hedefler.
5. () Bütçeyi gerektiği şekilde hazırlayabilmek ve ondan beklenen amacı elde edebilmek için sadece gelir ve giderin saptanması yeterlidir.
6. () Aile bütçesinde denklik kavramı, ailenin giderlerini gelire göre düzenleyerek gelir ile tahmini gider arasında denklik (eşitlik) sağlamak demektir.
7. () Bütçe planında zorunlu ihtiyaçlara öncelik vermek gerekmez.
8. () Hastalık, ölüm vb. beklenmedik olaylar sebebiyle yapılan harcamalar açık bütçe nedenleri arasında değildir.
9. () Bütçede açık vermek kişilerin kendine güvensizliğine, mutsuz olmasına ve aile içi sorunların artmasına neden olur.
10. () Açık bütçeyi önlemek için bütçe planının dışında bir harcamadan kaçınılmalıdır.

DEĞERLENDİRME

Cevaplarınızı cevap anahtarıyla karşılaştırınız. Yanlış cevap verdiğiniz ya da cevap verirken tereddüt ettiğiniz sorularla ilgili konuları faaliyete geri dönerek tekrarlayınız. Cevaplarınızın tümü doğru ise “Modül Değerlendirme”ye geçiniz.

MODÜL DEĞERLENDİRME

Aşağıdaki cümlelerde boş bırakılan yerlere doğru sözcükleri yazınız.

1., gelecekteki belirli bir dönemde gerçekleşmesi öngörülen gelir ve giderlerin karşılıklı tahminlerini içeren cetveldir.
2. Aylık gelirden devamlı giderlerin çıkarılmasından sonra geriye kalan kısmın dörde bölünmesi ile gelir bulunur.
3. bütçe, haftalık bütçe esaslarının uygulanması ile hazırlanabilir.
4. Ailenin varsayımlarının sonucunda gerçekleşen gelir ve gider miktarının eşit olduğu bütçe bütçedir.
5. Gerçekleşen gelir ve gider miktarının eşit olmadığı, gelirin fazla tüketimin az olduğu bütçe bütçedir.
6. Bütçe aileye geliri planlama, ailenin ekonomik statüsünü belirleme, ailenin gereksinimlerine göre her bölüme dengeli bir ayırım yapma gibi sağlar.
7. İyi hazırlanmış bir bütçe, ailenin sosyal ve ekonomik artırır.
8. Ailenin servis ve hizmetlerinin para ile değişimi sonucunda elde edilen ve devamlılığı olan gelirler gelirlerdir.
9. gelirler, süresi ve miktarı belli olmayan gelirlerdir.
10. Ailenin çeşitli kaynaklardan elde ettikleri gelirlerinden ihtiyaçlarını karşılamak üzere yaptıkları harcamalarına denir.
11. Bütçe hazırlamada gelir ile gider arasında kurmak oldukça önemlidir.
12. Aile bütçesi, ailenin gelecekteki harcamalarını gösteren bir
13. Ailenin istek ve ihtiyaçlarını saptamak bütçe planlamada olmalıdır.
14. Planlanan bütçenin gerçeğe yakın olup olmadığı incelendikten sonra konulmalıdır.
15. Bütçe uygulamaları sonucunda yapılan harcamalar gelirden fazla ise bütçede verilir.

DEĞERLENDİRME

Cevaplarınızı cevap anahtarıyla karşılaştırınız. Yanlış cevap verdiğiniz ya da cevap verirken tereddüt ettiğiniz sorularla ilgili konuları faaliyete geri dönerek tekrarlayınız. Cevaplarınızın tümü doğru ise bir sonraki modüle geçmek için öğretmeninize başvurunuz.

CEVAP ANAHTARLARI

ÖĞRENME FAALİYETİ-1 CEVAP ANAHTARI

1	D
2	Y
3	D
4	Y
5	D
6	D
7	Y
8	D
9	Y
10	D
11	D
12	D
13	Y
14	D
15	D

ÖĞRENME FAALİYETİ-2 CEVAP ANAHTARI

1	D
2	D
3	Y
4	D
5	Y
6	D
7	Y
8	Y
9	D
10	D

MODÜL DEĞERLENDİRME CEVAP ANAHTARI

1	bütçe
2	haftalık
3	günlük
4	denk
5	artırmalı
6	avantajlar
7	statüsünü
8	sabit
9	değişen
10	gider
11	denge
12	plandır
13	ilk adım
14	uygulamaya
15	açık

KAYNAKÇA

- GÜREL Süeda, **Ev İdaresi**, Fon Matbaası, Ankara.
- KILIÇ Levent, **Aile Ekonomisi**, Anadolu Üniversitesi, Eylül, 2004.
- YAŞI Yazıcıoğlu, Yurdanur ATLIOĞLU, Samiye ERDOĞAN, **Aile Ekonomisi**, Anadolu Üniversitesi Açık Öğretim Fakültesi Yayınları.
- MEGEP, Halkla İlişkiler ve Organizasyon Hizmetleri, **Organizasyonun Bütçesini Hazırlama**, Ankara, 2007.
- MEGEP, Aile ve Tüketici Bilimleri, **Aile Kaynakları**.
- TDK, **Türkçe Sözlük**, Türk Tarih Kurumu Basımevi, Ankara, 1998.
- TDK, **İmla Kılavuzu**, Türk Tarih Kurumu Basımevi, Ankara, 2000.
- www.bumko.gov.tr
- www.malihizmet.org/bolumslaytdosya57.pdf
- <http://tr.wikipedia.org/wiki/>
- archive.ismmmo.org.tr
- <http://www.msxlab.org/forum/ekonomi/14741-acik-butce-politikasi.html>
- <http://www.ankaraozelidare.gov.tr/haber.php?>
- http://bote.hacettepe.edu.tr/wiki/index.php/Teknoloji_Planlama_Modelleri